

harcosa. (Sz. 1879. január 15. Ploiești) M 73. 11. 59.

— 75 éve, 1899-ben halt meg Charles NAUDIN francia botanikus. A roueni École de Botanique, a párizsi Collège Chaptal, a Muséum d'Histoire Naturelle, az antibesi G. Thuret laboratóriumnál dolgozott. Munkássága a fajmeghatározás kritériumai és az öröklődés törvényszerűségeinek felfedezésére irányult. A fajok kialakulásában Darwinhoz hasonló megállapításokat tesz, hangsúlyozza a természetes kiválasztódás szerepét. Legjelentősebbek hibridizációs kísérletei. Mendel kortársaként, de tőle függetlenül hasonló észrevételeket tesz az öröklődés menetét illetően. Felfedezi a tulajdonságok szegregációjának törvényét, elsőként feltételezte, hogy a tulajdonságokat anyagi részecskékként (parcélis) hordozzák. Új öröklődési formákat írt le (mozaik öröklődés). Munkásságának legfontosabb eredményeit: *Sur l'hybridité dans les végétaux* (Paris 1863) c. munkájában foglalta össze. (Sz. 1815. aug. 14. Autun) (Máthé)

— 90 éve, 1884-ben Sammatiban halt meg Elias LÖNNROT finn író, költő, a finn nemzeti eposz, a *Kalevala* összegyűjtője és egybeszerkesztője, a világirodalom egyik legnagyobb szelleme. (Sz. 1802. április 9. S) M 69. 10. 48. Nagy Kálmán: *A Kalevala*; 72. 3. 55.

— 130 éve, 1844-ben Tamperében született Minna CANTH finn író. Pályája kezdetén romantikus novellákat, elbeszéléseket írt, majd szociális irányzatú drámáival tűnt fel. Minna Canth elsőként ábrázolta a finn irodalomban a proletariátus nyomorát és lázadását. Élete vége felé moralizáló színműveivel aratott sikert. „Azok közé tartozik, akik bekapcsolták Finnországot az európai kultúra áramába.” (Mh. 1897. május 12. Kuopio) Világirodalmi antológia IV. 1956; Finn elbeszélők, 1969. (X)

— 165 éve, 1809-ben Hamburgban született Frederik PACIUS finn zeneszerző; operák (*XII. Károly vadászata*; *Loreley*) és a finn himnusz szerzője. (Mh. 1891. január 9. Helsinki)

Március 20.

— 1956: Tunézia állami függetlenségének kikiáltása. 1957. július 25-ől Tunéziai Köztársaság.

— 60 éve, 1914-ben Zsitomirban született Szvjatoszlav Ty. RIHTER, a kiváló szovjet orosz zongoraművész. Húszéves korától feltűnt rendkívüli tehetségével. 1953-ban megnyerte a lipcsei Bach versenyt, azóta világszerte ünnepeztetett nagysikerű zongoraművész, „hang-

szere egyik nagymestere”. Romániában is többször koncertezett. (X)

— 65 éve, 1909-ben Marosberkesen (Arad) halt meg MOCSONYI Sándor zongoraművész és zeneszerző. Pesten született 1841. nov. 4-én. Tanulmányait szülővárosában végezte (1852/59). A lugosi Reunionea Română de Muzică și Cîntări (Román Zenei és Énekari Egyesület) tiszteletbeli elnökeként jelentős munkát fejtett ki a román-magyar barátság elmélyítése érdekében. A többnyire német költők verseire komponált dalait és hangszeres kamarazenéjét mindmáig méltatlanul elhanyagolták. (Csire József)

— 80 éve, 1894-ben Torinóban (Olaszország) halt meg KOSSUTH Lajos politikus, köziró, szónok, az 1848/49-es szabadságharc vezére, a magyar történelem egyik legnagyobb személyisége. (Sz. 1802. szept. 19. Monok)

— 100 éve, 1874-ben Hildesheimben született Börries MÜNCHHAUSEN német költő, a balladaköltészet egyik nagymestere. A műfajjal elméletileg is foglalkozott *Meisterballaden*. Ein Führer zur Freude, 1923 (Mesterballadák. Örömhöz vezető kalauz) c. művében. Kezdetben szociáldemokrata és ateista felfogásról tett tanúságot *Gedichte*, 1897 (Versek) és *Balladen*, 1900 (Balladák) c. műveiben, hovatovább azonban kiütököztet beöle az arisztokrata, amint azt későbbi verskötetei alarólják. (Mh. 1945) (Büchl)

Március 21.

— A faji megkülönböztetés elleni harc nemzetközi napja.

— 50 éve, 1924-ben Kolozsvárt halt meg SZAKÁCS Andor színész. 1887-ben végezte színművészeti tanulmányait, a kolozsvári társulathoz került, majd 1894-től több város színpadán játszott. 1910-ben visszatért Kolozsvárra. Elsősorban mint jeles Shakespearé-színész tűnt ki, de szép sikerrel játszott modern társadalmi drámákban és népszínművekben, filmszerepekben. (Sz. 1865. Étfalva) Petrés: *Késett virág Szakács Andor sírjára*. Pásztorúti 1924; Gyulai: A magyar népszínet székely nagyjai = Emlékkönyv ... Szgy 1929. (X)

— 55 éve, 1919: A Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása.

— 125 éve, 1849-ben született Dimitrie OLLĂNESCU-ASCANIO román drámaíró és műfordító, színháztörténész. Szépirói munkásságát érdemében fölülmúlta román színháztörténeti munkája: *Teatrul la români*. *Teatrul în Tara Românească I—II*. 1897—1898. (Mh. 1908) (X)

— 135 éve, 1839-ben Karevóban született Modest P. MUSZORGSKIJ orosz zeneszerző, az Ötök csoportjának legjelentősebb tagja. *Borisz Godunov* című operájában a XVI. századvégi Oroszországot vízi színpadra (Puskin nyomán), erőteljesen egyéni nyelvezettel. Másik történelmi tárgyú operájában, a *Hovanscscsinában* a Nagy Péter korabeli orosz életről rajzol áttógó képet. Mindkét művében központi helyet biztosít a népek. *A szorocscini vásár* című vígoperájának megírására az ukrán népi élet ihlet. Dalai drámai monológok; kiemelkedő ciklusai: *Gyermekszoba*, *Napfény nélkül*, *A halál dalai és táncai*. Szimfonikus költeménye, az *Egy éj a kopár hegyen* jellegzetes orosz változata a műfajnak. *Egy kiállítás képei* szabadon kezelt rondóképtelével a való életből, a fantázia, mese s a romantika világából táplálkozik. Zenei nyelvezetének legfőbb eleme az orosz népdal; fontos szerepet szánt az élő beszéd hangsúlytörvényeiből származó hanglejtésnek is. Dallamépítkezése, harmóniavilága a XIX. század egyike legeredetibb alkotójává teszi. Leveleinek kötete magyarul is megjelent. (Mh. 1881. márc. 28. Péterváry) (Benkő)

Március 22.

— 65 éve, 1909-ben Kolozsvárt született SZABÓ Géza zongoraművész, zenepedagógus. Zenei tanulmányait Kolozsvárt, Budapesten és Lipcsében végezte. Egy évtizeden át a Nagyenyedi Tanítóképzőben nevelte a zene szeretetére az ifjú nemzedékek irányítására felkészülő jelölteket. A második világháború után előbb a kolozsvári Magyar Zene- és Színművészeti, majd pedig a G. Dima Zeneművészeti Főiskola tanára lett. Nevelőként és előadóművészként egyaránt buzgó lelkesedéssel népszerűsítette a népszerűsíti ma is a zeneirodalom értékes alkotásait, köztük Bartók és Kodály műveit. (Benkő)

— 375 éve, 1599-ben Antwerpenben született Anthonis VAN DYCK, a flamand festészet kimagasló alakja, Rubens tanítványa és utóda. Már gyermekkorában kiváló tehetségről tett bizonyosságot, és tizenhárom éves korában már a nagy mester műhelyében találjuk. Rubens hatása alatt számos bibliai és mitológiai tárgyú képet festett, melyek Európa különböző városaiban láthatók: *Sámson és Delíla* (Bécs), *Az érekigyő* (Madrid), *Krisztus sirtáza* (München), *Keresztvétel* (Antwerpen) stb. 1632-ben I. Károly angol király udvarában dolgozik, számos portrét készít: *I. Károly vadászaton* (Párizs, Louvre); *I. Károly gyermekei*, a *Királyné portréja* stb. Kedvenc témája volt az arcképfestés, pszichológiai tanulmányaira és megfigyeléseire épült, aprólékosan kidolgozott portréi Van